

NOVA GORICA - Arhitekti mlajše generacije o svojem mestu

Povezava obeh Goric ne pomeni izgube identitete

»Novogoriški center je prazen, nima pravih vsebin, nakupovalna središča so postala nekakšni pomožni centri«

»Zgraditi velik objekt, pri čemer ni pomembno, kaj bo v njem, pomembno je le, da se gradi - tako se je vse prevečkrat razumelo razvoj mesta. Kot urbanisti in arhitekti se moramo v prvi vrsti zavedati tega, da so najbolj pomembne vsebine, programi,« odgovarja arhitektka Aleksandra Torbica, predsednica Društva primorskih arhitektov na vprašanje, katere napake so bile storjene v snovanju Nove Gorice. Mesto moderne je zamudilo marsikateri vlak, se strinjata tudi ostala sogovornika: arhitekta Adrijan Cingerle in Nejc Koradin, zato je sedaj, ko se ne more več napajati iz jugoslovanskega ali Hitovega denarja, čas, da se postavi na lastne noge, zasnuje svoje ideje in uresniči svoje produkte. Povezava s sosednjo Gorico ne bi pomenila izgube identitete, saj je to naraven proces, ki se bo zgodil tedaj, ko bodo na to pripravljeni prebivalci. »A še nismo,« ugotavlja Cingerle.

Nova Gorica je minuli teden komaj dohajala utrip, ki ji ga je narekoval Teden arhitekture in prostora. Vanj so se vključili ne le arhitekti, temveč tudi druga društva in posamezniki. Dogodki, ki niso bili le sami sebi namen, kot se prerado dogaja, so končno razburkali novogoriško širšo javnost do te mere, da je ta začela kritično razmišljati o svojem prostoru. »Izjemno mi je bilo všeč, da imajo ljudje večini Novo Gorico radi, da imajo odnos do prostora, da niso brezbrizni. Velik manko, ki se je izkazal, je, da je center prazen, da nima pravih vsebin. Da so nakupovalna središča postala nekakšni pomožni centri, a ljudje čutijo, da to ni to,« povzema Torbica pripombe, ki so jih meščani sporočali v Spovednici prostora.

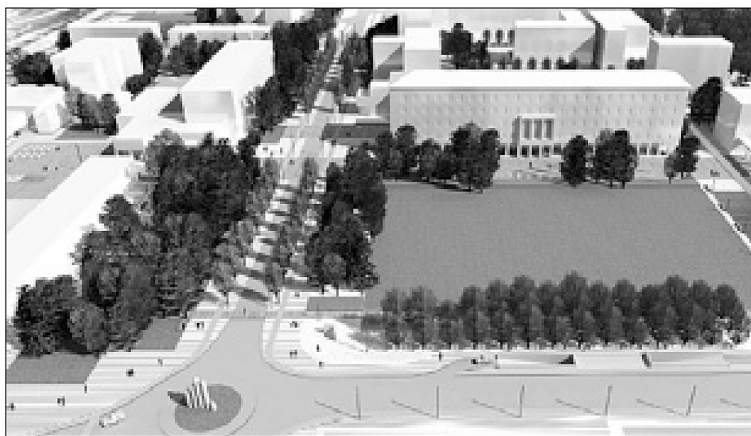
Ena od posledic Tedna arhitekture je strokovna debata o mestu in o načrtovani ureditvi magistrale, Bevkovega in Rusjanovega trga. Trije sogovorniki imajo glede tega vsak svoj pogled. »Načrt sam po sebi ni napačen, namreč, da se na glavno os promenade nizata Bevkov in Rusjanov trg ter da se poskuša v tem delu, ki je osrednji prostor srečevanja, dobiti način naglasitve promenade, ki naj bi se nadaljevala do remize na Prvomajski in potem - bog daj - nekega dne še dlje,« meni Aleksandra Torbica.

»Ker je v centru prostor dragocen, je smiselno razmišljati tudi o podkletitvah. Zasnova sicer ne onemogoča drugih rešitev, je dokaj minimalistična. Mesto je zamudilo priložnost, da bi se center v smislu urbane ureditve odprtega javnega prostora spontano zgodil, kot posledica večjih investicij v ožjem in še vedno nedorečenem mestnem središču. Najmanj, kar lahko naredimo, je, da to naredimo. Eda center nujno potrebuje uravnotežen odgovor v od-

Novogoriški arhitekti Aleksandra Torbica, Adrijan Cingerle (prvi z leve) in Nejc Koradin (na sliki levo), načrt urbanistične preureditve magistrale, Bevkovega in Rusjanovega trga v Novi Gorici (na sliki spodaj)

FOTO K.M.

prtem prostoru, saj gre za velikopotezen, prevelik volumen z veliko površinami,« je prepričan Cingerle, medtem ko njegov mlajši kolega Koradin razmišlja takole: »Zelo je pomembno, da mesto začne vlagati v javne površine. Z ureditvijo Bevkovega, Rusjanovega trga in magistrale nastane pozitivna zgodba, ki se ne sme ustaviti tu. Center mesta ima svojo vrednost. Na tem prostoru se pojavljajo apetiti privatnikov, ki bi vanj radi posegali, investirali. Težava pa je v tem, da ni jasno začrtane strategije, kaj želimo s tem prostorom, kakšni so še dovoljeni posegi in kakšen želimo da center me-

sta postane. Nova Gorica je v nastala kot načrtovano mesto, danes pa je zaradi spremenjenih odnosov znotraj same stroke in družbe nasploh pomen urbanizma vse manjši in vse težje je realizirati neke dolgoročne načrte. Vse večji del pri oblikovanju prostora je prepuščen individualnim iniciativam, ki pa žal urejajo prostor po delih, kar pa je ne nazadnje težava, s katero se soočajo tudi druga mesta in države.« Koradin, ki je diplomiral ravno na temo povezovanja obeh Goric, je prepričan, da bi se dalo mesti »krasno povezati«. Opozarja, da je bilo na to temo narejenih že veliko načrtov,

da je spontane povezave obeh prostorov začela tkati prav mlada, z zgodovino neobremenjena generacija. »Gre za zanimivo tvorbo na enem prostoru. Združevanje pa ni preprosto. Doslej se je že veliko delalo na tem, a je ostalo bolj ali manj na projektni ravni, saj je treba imeti korajžo, ker gre za dve različni kulturi. Stvari se je treba lotiti s širšim pogledom, da smo skupaj več in da nihče v tem ne izgubi sebe,« tudi na podlagi osebnih izkušenj, pridobljenih ob sodelovanju na raznih projektih, razmišlja Aleksandra Torbica, medtem ko Adrijan Cingerle spominja, da je Nova Gorica mesto, ki se je zgodilo kot posledica politične volje, režirano »od zunaj«. Naredili so mesto in vanj natrpali ljudi. Po tolikih letih pa se mesto vendarle dogaja od znotraj navzven. S tem principom, kako mesto nastaja, smo se približali sestrski Gorici, tam se je mesto zgodilo in dogajalo »od znotraj«. Nastalo je iz naravne potrebe po mestu. Sedaj pa si ljudje želijo mesta, želijo si urbanosti, v tem smo v resonanci z Gorico, končno smo meščani. Fenomenalni smo zaradi izkušnje, ki jo mi imamo, kaj se zgodi, če kdo zgradi mesto na papirju in ga vrže v kontekst po politični volji.« Vsi trije sogovorniki pa se strinjajo, da mora mesto, potem, ko je izgubilo svojo unikatno vlogo zaradi meje, najti nove vsebine, na katerih mora graditi svojo identiteto, tako kot tudi Gorica, ki je dolga leta vlagala le v ceneno trgovino.

»Obdobje krize je čas za razmislek za Novo Gorico - da razmisli, kaj bo njena prepričljiva primerljiva prednost z okoliškimi mesti,« meni Cingerle, kolegica pa ga dopolnjuje, da je v času krize obnova centra, če je inteligentno narejena, lahko velika priložnost: »Skozi ta projekt bi se s pomočjo okoliških, domačih podjetij lahko oblikoval Novi Gorici primeren produkt, na primer tlakovec. Postati moramo sposobni razviti lastne izdelke z dodano vrednostjo, ne pa jih uvažati iz Kitajske s 50-odstotno maržo!« Po njenem mnenju je tudi univerza ena od ustreznih identitet mest, če se bo le začela odgovorno povezovati z lokalno skupnostjo v smislu proizvajanja takšnih kadrov in razvijanja programov, ki so za ta prostor pomembni. »Sedaj je absolutno čas za snovanje. Stvari se odvijajo veliko prepočasi! Kar se tiče delovnih mest, tu ni kaj čakati, začeti jih moramo ustvarjati sami. Čas je za temeljit razmislek, obenem pa veliki projekti ne smejo zatreti vsega ostalega,« opozarja Aleksandra Torbica, kolega Adrijan Cingerle pa jo dopolnjuje: »Ravno Teden arhitekture in prostora je vrnil upanje, da zmoremo.«

Katja Munih